Eżami għad-Dħul
fl-Ewwel Sena tal - *Junior Lyceum*

2007

MALTI

Ikteb pulit u bla żbalji. Dan jgħodd ukoll meta tikkopja minn naħa għal oħra.

A. Aqra din is-silta. Wara wieġeb il-mistoqsijiet b'sentenzi SĦAĦ. (***12-il marka***)

ĠORĠ TA' POLLY U L-VASKA TAS-SINJURA EDWINA

Fit-tarf tar-raħal, wara dik il-villa l-qadima, hemm vaska ta' l-għaġeb mgħottija b'balluta xiħa. Ngħidilkom minn issa, qabel ikun tard wisq, li din il-vaska hija tas-Sinjura Edwina. *(par. 1)*

U għal min ma jafx, is-Sinjura Edwina ma trid lil ħadd li jmur jistad fil-vaska tagħha. "Nippreferi li neqred din il-vaska milli nħalli lit-tfal żgħar jistadu fiha," tgħid is-Sinjura Edwina. *(par. 2)*

Waqtiet tgħid ukoll: "It-tfal iż-żgħar jagħmlu wisq ħsejjes. Huma jbeżżgħu lill-ħut. Huma jħammġu l-ilma. Le ... qatt ma jkun li nħallihom jistadu fil-vaska tiegħi." *(par. 3)*

U kien sewwa sew minħabba f'hekk li ħadd ma kien jissogra li jmur jistad f'din il-vaska. Dan kien sakemm Ġorġ ta' Polly fettillu jikser ir-regola. "Jiena sejjer nistad hemm," qal, "taħt il-balluta, fejn hemm ħut ta' l-għaġeb ta' l-għeġubijiet." *(par. 4)*

"Illum jew għada jiena se mmur nistad fl-ilma ħadrani tal-vaska tas-Sinjura Edwina. Din hija l-ambizzjoni ewlenija ta' ħajti." *(par. 5)*

Kulħadd qallu, "Tħallix il-bluha ta' mument tirbħek. Is-Sinjura Edwina tara kbir u ma tikkuntentax bi ħwejjeġ żgħar." *(par. 6)*

Imma Ġorġ ta' Polly ma kien jibża' minn ħadd u minn xejn. *(par. 7)*

Għalhekk, għodwa waħda ta' rwiefen bla rażan, Ġorġ ta' Polly ħafif daqs berqa mar bil-qasba u l-għalf b'kollox ħdejn il-balluta u l-vaska tas-sinjura Edwina. Ħafif daqs għasfur ħareġ il-qasba u, wara li lesta l-lixka, qagħad jistenna l-ħut tiela'. *(par. 8)*

F'salt wieħed Ġorġ ħass bħal xi ħaġa tiġbed. Huwa qabad il-qasba tajjeb bejn idejh u hemm quddiemu, tielgħa 'l fuq mill-ilma, kien hemm l-akbar ħuta li qatt raw għajnejh. *(par. 9)*

Ġibed għal aktar minn għaxar minuti. Imbagħad quddiemu, hekk f'salt wieħed, ra l-akbar kelb il-baħar li qatt raw għajnejh u mhux aktar il-ħuta. *(par. 10)*

Kif ra hekk, kien pront daħħal iż-żarbun sew fil-ħamrija u kompla jiġbed b'kemm kellu saħħa. Ħadd ma seta' jgħid li Ġorġ ta' Polly ma kienx kuraġġuż. L-ilma sar aħmar bid-demm ta' kelb il-baħar b'ħalqu miftuħ beraħ, kbir daqs Għar Dalam. *(par. 11)*

Imbagħad, għal darb'oħra, f'tebqa t'għajn, il-kelb il-baħar għeb mix-xena u minfloku dehret l-akbar balena li qatt raw għajnejh – balena kbira daqs muntanja li kellha n-nifs tagħha qisu dak ta' riefnu. Il-balena kienet tidher li kellha ġuħ ta' nagħma. *(par. 12)*

Ġorġ ta' Polly sar aħdar ħaxix imma kien tard wisq. Il-balena saret dragun u ħarġet 'il barra mill-vaska sakemm qabdet lil Ġorġ ta' Polly u miskin Ġorġ ta' Polly spiċċa ... spiċċa billi qabad ħuta ħamra ta' l-ilma ħelu, żgħira daqs is-subgħa ż-żgħir ta' tarbija tat-twelid. *(par. 13)*

Imwerwer kif kien, Ġorġ ta' Polly telaq jiġri 'l bogħod mill-vaska tas-sinjura Edwina, jiftaħar ma' kulħadd li mill-vaska tas-sinjura Edwina kien qabad ħuta ħamra ta' l-ilma ħelu, li ġo fiha kien hemm dragun, li ġo dan id-dragun kien hemm balena, li ġo din il-balena kien hemm kelb il-baħar, li ġo dan il-kelb il-baħar kien hemm ħuta kbira daqs id-dinja. *(par. 14)*

1. Fejn kienet tinsab il-vaska ta' l-għaġeb mgħottija b'balluta xiħa?

____

____ *(marka)*

2. Agħti raġuni waħda li minħabba fiha s-Sinjura Edwina ma kinitx tħalli lit-tfal żgħar jistadu fil-vaska tagħha.

____

____ *(marka)*

3. Kif kien jaħseb li kien il-ħut fil-vaska tas-Sinjura Edwina, Ġorġ ta' Polly?

____ *(marka)*

4. X'qalulu n-nies biex jippruvaw jikkonvinċuh biex ma jmurx jistad fil-vaska tas-Sinjura Edwina?

____ *(marka)*

5. Kif kienet l-għodwa li fiha Ġorġ ta' Polly mar biex jistad mill-vaska tas-Sinjura Edwina?

____ *(marka)*

6. X'kienet l-ewwel ħaġa li qabad Ġorġ ta' Polly mill-vaska tas-Sinjura Edwina?

____ *(marka)*

7. X’kienet l-akbar ħaġa li qabad Ġorġ ta’ Polly mill-vaska tas-Sinjura Edwina?

____

____ *(marka)*

8. Din l-istorja hija:

immaġinattiva ☐ realistika ☐ storika ☐ *(marka)*

9. Minn din l-istorja Ġorġ ta’ Polly joħroġ bħala tifel:

qaddis ☐ faħħari ☐ ubbidjenti ☐ *(marka)*

10. Ikkopja sentenza waħda **sħiħa** li hija Diskors Dirett.

____

____ *(marka)*

11. Mis-sitt paragrafu sib Nom li għandu Aġġettiv miegħu fil-Plural.

____ *(marka)*

12. L-istorja ta’ Ġorġ ta’ Polly **<u>m’hijiex</u>**:

Fantastika ☐ Immaġinattiva ☐
Xjentifika ☐ Mistħajla ☐ *(marka)*

B. Mill-istorja li għadek kif qrajt sib dan li ġej: ***(6 marki)***

1.	Kelma li tfisser *jipprova b’ċans li jfalli* (par. 4)	
2.	Espressjoni li tagħti sens ta’ *xi darba jew oħra* (par. 5)	
3.	Kelma oħra għal *ġenn* (par. 6)	
4.	Kelma oħra għal *qalbieni* (par. 11)	
5.	Idjoma li tfisser *ġuħ kbir* (par. 12)	
6.	Idjoma li tfisser *aħdar ħafna* (par. 13)	

Ċ. Uża <u>KELMA WAĦDA</u> għall-kliem li hemm fil-ġenb. ***(4 marki)***

IL-BIDWI TA' QALB KBIRA

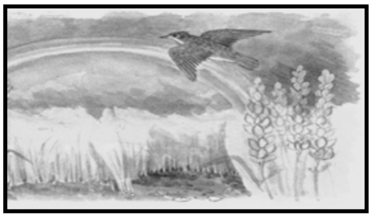

1.	Darba waħda kien hemm bidwi li qabad għasfur li kellu wieħed minn ġwenħajh miksur. Huwa għamel minn kollox biex ______________________, tant li fi ftit taż-żmien il-ġewnaħ ġie f'tiegħu.	*jirranġalu l-ġewnaħ tiegħu*
2.	L-għasfur, minkejja kollox, kellu jerġa' jmur lura lejn ______________________ l-għasafar li min jaf kemm bdew jitħassbu bid-dewmien tiegħu.	*l-aħwa tiegħu*
3.	Il-bidwi, min-naħa tiegħu, ma seta' jinsa qatt lil dak l-għasfur u qatagħha li jmur ifittxu. Mexa fuq li mexa, sakemm għodwa waħda għasfur niżel dritt għal fuq ______________________. Kien l-għasfur li kien għen.	*l-ispallejn tiegħu*
4.	Meta l-għasafar sħabu raw li kien dak il-bidwi ta' qalb tajba, iddeċidew li jagħtuh rigal. Dan kien jikkonsisti mill-għanja tagħhom, għanja li kif wieħed ______________________ jħossu fis-seba' sema.	*jisma' lilha*

D. Imla l-vojt skond kif mitlub fil-parentesi. *(L-ewwel wieħed huwa eżempju.)* ***(5 marki)***

IS-SIGARETTI U L-MARD

1. Is-<u>sigaretti</u> *(plural ta' sigarett)* fihom in-nikotina, it-tartru u l-*carbon monoxide*.
2. In-nikotina tieħu _____________ *(in-numru* **7***)* sekondi biex tasal sal-moħħ.
3. In-nikotina żżid it-taħbit tal-qalb u l-_____________ (*nom minn* **ippressa**) tad-demm.
4. It-tartru tas-sigaretti _____________ *(verb fl-Imperfett minn* **kawża***)* l-kankru fil-gerżuma.
5. Il-*carbon monoxide* _____________ (*verb fl-Imperfett li huwa l-kontra ta'* **jżid***)* l-ammont ta' ossiġnu li jista' jidħol fid-demm.
6. Il-*carbon monoxide* huwa ħażin għan-nies li _____________ *(verb fl-Imperfett minn* **bata**) mill-mard tal-qalb u nisa li jkunu qegħdin jistennew tarbija.

E. Qiegħed fl-<u>IMPERATTIV PLURAL</u> l-għerq li hemm fin-nofs. ***(5 marki)***
(Xi wħud huma lesti.)

RIĊETTA GĦALIKOM

1.	Idilku	**D-L-K**	sew.
2.		**K-S-J**	bil-karti.
3.		**POĠĠA**	l-frott niexef f'borma.
4.		**K-S-Ħ**	t-taħlita sew.
5.		**Ż-J-D**	l-frott.
6.	Ħawdu	**Ħ-W-D**	tajjeb.
7.		**LIXX**	sew.
8.	Aħmu	**Ħ-M-J**	fil-forn.

F. Aqra l-kitba t'hawn taħt u wieġeb il-mistoqsija ta' wara: ***(5 marki)***

IL-KATINA TA' L-IKEL

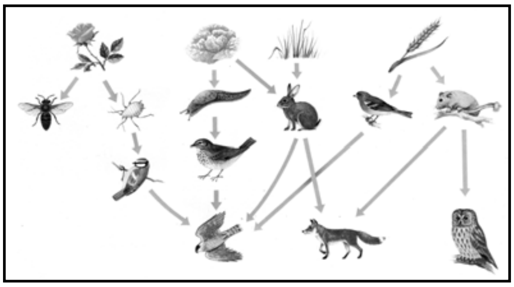

1. Meta x-xemx tiddi tipproduċi l-enerġija.
2. Din tintuża u tinħażen mill-pjanti.
3. Dan huwa l-bidu tal-katina ta' l-ikel.
4. L-annimali jieklu l-pjanti u jmeċilqu l-weraq.
5. B'dan il-mod tiġi ffurmata t-tieni parti tal-katina.

Ma' liema kliem mit-test huma marbuta l-kliem fl-ewwel kolonna?
(L-ewwel wieħed huwa eżempju.)

1	***produzzjoni***	→	***tipproduċi***
2	użu	→	
3	formazzjoni	→	
4	ħażna	→	
5	ktajjen	→	
6	dija	→	

Ġ. Kompli dawn is-sentenzi billi żżomm l-istess tifsira. ***(8 marki)***

1a	**“Iftaħ il-ktieb,” qalet Marija lil Karmenu.**	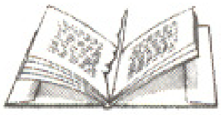
1b	Marija qalet lil Karmenu biex ______________ il-ktieb.	
2a	**Il-magna tal-ħasil xtrajtha sena ilu. Xahar ilu ġratilha l-ħsara.**	
2b	Il-magna tal-ħasil li ______________ sena ilu ġratilha l-ħsara x-xahar li għadda.	
3a	**Il-borma waqgħet fuq saqajn it-tifel.**	
3b	It-tifel waqqa’ l-borma fuq ______________.	
4a	**Salvinu qal li l-ikel tal-bieraħ ma għoġbux.**	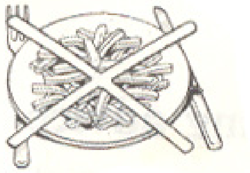
4b	“L-ikel tal-bieraħ ma ______________,” qal Salvinu.	
5a	**Il-karozza ta’ l-isptar għaddiet tiġri. Kienu korrew xi nies waqt logħba futbol.**	
5b	Il-karozza ta’ l-isptar għaddiet tiġri _________ kienu korrew xi nies waqt logħba futbol.	
6a	**“Tixorbux luminati kollha zokkor,” qalet Celine lil uliedha.**	
6b	Celine qalet lil uliedha biex ma ______________ luminati kollha zokkor.	
7a	**Philip ċempel lil ħuh. Huwa kellu bżonn ikellmu.**	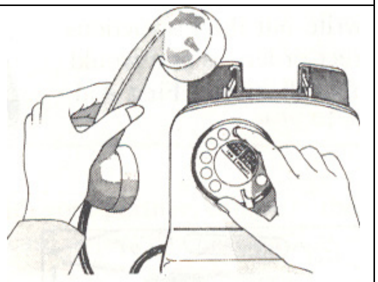
7b	Philip ċempel lil ħuh minħabba _____________ kellu bżonn ikellmu.	
8a	**Marija tintiżen kuljum. It-tabib qallha li kellha bżonn tagħmel id-dieta.**	
8b	Minħabba li t-tabib kien qal _____________ Marija li kellha bżonn tagħmel id-dieta, hija qiegħda tintiżen kuljum.	

G. Aqra dan ir-riklam u wieġeb il-mistoqsijiet ta' wara. ***(5 marki)***

SERATA TA' DIVERTIMENT U KULTURA FIL-VILLAĠĠ TURISTIKU

MALTA-GLOBE

Organizzata minn *TOURISTOTIC*

B'risq *ĦAL MULA FOUNDATION*

Qatta' lejla mill-isbaħ fl-ambjent uniku ta' *MALTA-GLOBE* u tkun qiegħed / qiegħda tgħin lil *ĦAL MULA FOUNDATION* li tieħu ħsieb adolexxenti li jixtiequ jsiru astronawti

L-Erbgħa, 28 ta' Settembru

fis-7.30 ta' fil-għaxija

Ikun hemm kant, żfin folkloristiku, daqq mill-Banda Bumm Bumm ta' Ħal Ġenn, għana u logħob għat-tfal.

Ikun hemm ukoll varjetà ta' ikel u xorb tradizzjonali ta' Ħal Mula, kif ukoll lotterija bi tliet premjijiet favolużi.

Il-prezz huwa ta' Lm5 kull persuna, li jinkludi fih ikla ta' ħames platti, bix-xorb inkluż. Tfal taħt it-12-il sena jidħlu b'xejn.

Immarka (✓) IVA jew LE. *(L-ewwel wieħed huwa eżempju.)*			
		IVA	**LE**
1.	Is-serata se ssir fil-villaġġ turistiku *Malta-Globe.*	✓	
2.	Is-serata se ssir biex tgħin tfal minn disa' snin 'l isfel.		
3.	Fis-serata se jkun hemm żfin kif kien jinżifen fl-imgħoddi.		
4.	Kull min jattendi jrid iħallas Lm5.		
5.	Ħal Ġenn u Ħal Mula huma rħula.		
6.	F'din is-serata mhux se jkun hemm premjijiet li ssib bħalhom biss fil-ħrejjef.		

GĦ. Imla l-vojt skond il-parentesi. ***(10 marki)***

TIBEN, GĦODDA U TRAKK JINĦAKMU MINN NIRIEN

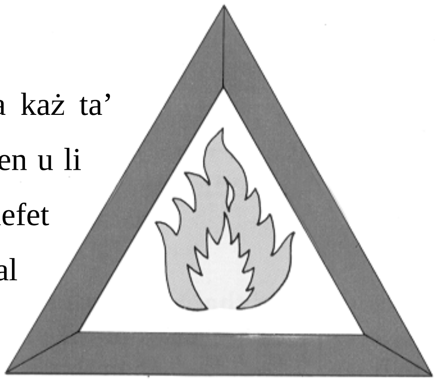

Il-pulizija mill-għassa ta' Ħal Lewż qiegħda tinvestiga każ ta' ____________ (*il-plural ta'* **nar**) li ħakmu balal tat-tiben u li nfirxu f'____________ (*nom minn* **ħażen**) fi Triq il-Friefet li tinsab bejn it-Telgħa ta' Xewka u l-Knisja ta' Ħal Beraq.

In-nirien bdew għall-____________ (*nom mill-għerq* **ħ-b-t**) ta' l-erbgħa ta' fil-għodu qalb tiben li kien hemm fir-razzett ta' bidwi ta' 50 sena. Jidher li n-nirien infirxu lejn maħżen fejn travu ta' l-injam ċeda u ____________ (*verb minn* **kawża**) toqba fil-maħżen. In-nirien tferrxu wkoll fil-maħżen fejn xi għodda u tajer ta' mutur tal-ħart ____________ *(verb minn* **ġ-r-b***)* ħsarat kbar.

Trakk li kien hemm ___________ (*verb minn* **park**) quddiem il-maħżen ukoll ġarrab xi ħsarat meta nħakem min-nugrufun. Membri tad-Dipartiment tal-Protezzjoni Ċivili marru fuq il-post u ___________ (*verb minn* **kontroll**) in-nirien qabel ___________ *(verb minn* **kompla***)* jitferrxu.

Il-pulizija ta' l-għassa ta' Ħal Lewż, immexxija mill-Ispettur ta' l-Għassa, qegħdin ___________ (*verb minn* **investiga**) il-każ, filwaqt li twaqqfet inkjesta biex ikun magħruf x'___________ (*verb mill-għerq* **w-s-l**) għal dan l-inċident.

H. X'vantaġġi jkollha persuna li tkun żgħira fl-età?
Ikteb ĦAMES vantaġġi f'forma ta' punti. ***(10 marki)***

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

Ħ. Aqra din l-ittra u wieġeb il-mistoqsijiet ta' wara. ***(5 marki)***

6, Triq il-Kbira
Ħal Laħlaħ LĦL 14

16 ta' Jannar 2007

Is-Sinjura Graziella Ghigo,
Il-ġurnal *'L-Opinjoni'*,
Triq il-Mewġ,
Ħal Fewweġ FWĠ 13

Sinjura Editriċi,

Introduzzjoni	Qiegħda nikteb din l-ittra bil-għan li pajjiżna nżommuh aktar sabiħ u nadif milli hu, kif wara kollox jixraqlu. *(par. 1)*
Il-Kontenut Ewlieni	Sfortunatament għadek issib xi nies li għadhom ipejpu fir-restoranti u l-ħwienet. Barra minn hekk għad hawn karozzi li jdaħħnu ħafna. *(par. 2)* Fis-sajf għadek issib xi *speed-boats* li jkunu wisq qrib il-kosta. Issib ukoll min jipparkja l-karozza fuq il-bankini. *(par. 3)* Hawn min iżomm nadif ġewwa u jħammeġ barra. Qiegħda ngħid b'mod speċjali għal xi nies li jrabbu l-klieb. *(par. 4)*
Konklużjoni	Jekk kulħadd jagħmel sforz biex dawn l-affarijiet jirranġaw, ikollna pajjiż sabiħ u nadif għall-ġid ta' kulħadd. *(par. 5)*

Dejjem tiegħek,

Celine Camilleri

Niżżel in-numru tal-paragrafu li fih jingħata t-tagħrif t'hawn taħt.
(L-ewwel wieħed huwa eżempju.)

1.	Il-ħtieġa li mill-kliem wieħed jgħaddi għall-fatti.	paragrafu 5
2.	Abbuż mir-regolamenti tas-sewqan fil-baħar.	
3.	Indafa fid-djar u ħmieġ fit-toroq.	
4.	L-għan li għalih qiegħda tinkiteb l-ittra.	
5.	Suġġeriment dwar x'għandu jsir biex jitnaqqas l-abbuż.	
6.	Ħafna duħħan fl-arja.	

I. Ikteb komponiment ta' madwar 200 kelma dwar WIEĦED minn dawn is-suġġetti. *Titlef il-marki jekk tikteb sentenzi kif ġie ġie u bl-iżbalji ta' l-ortografija u tal-punteġġjatura. Ara li jkollok paragrafi f'posthom. Ikteb pulit u kun immaġinattiv/a. (Jekk trid tista' tagħmel użu mill-punti li hemm taħt kull suġġett.)* ***(25 marka)***

1.	**L-indafa f'ħajjitna** *(Hawnhekk tista' tikteb dwar l-importanza ta' l-indafa f'ħajjitna minħabba l-fatt li din tgħinna biex nibqgħu b'saħħitna u ferħanin. Irridu nżommu f'moħħna li l-ħmieġ iwassal għall-mard.)*	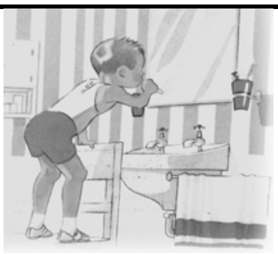
2.	**Il-karriera li nixtieq naqbad la nikber** *(Hawnhekk tista' tikteb dwar il-karriera li tixtieq li jkollok la tikber, xi tħejjija trid tagħmel għaliha u għalfejn tixtieq li jkollok din it-tip ta' karriera.)*	
3.	**Darba waħda kien hemm tajra . . .** *(Hawnhekk tista' tiddeskrivi kif darba waħda kien hemm tifel li kellu tajra u din it-tajra ħarbitlu minn idejh u marret vjaġġ ma' l-irħula kollha ta' Malta. Tista', ngħidu aħna, tirrakkonta x'rat minn hemm fuq.)*	
4.	**F'xatt il-baħar** *(Hawnhekk tista' tirrakkonta ġurnata f'xatt il-baħar b'dak kollu li tara u tagħmel.)*	
5.	**Għand it-tabib** *(Hawnhekk tista' tirrakkonta dwar dak li tgħaddi minnu meta tmur għand it-tabib, il-ħin li tgħaddi tistenna, kif tħossok, kif jinvistak it-tabib eċċ.)*	

Tmien il-Karta